

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de lege privind drepturile copilului

Participantul la avizare (expertizare) /consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Prima avizare		
Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului (nr. 04-3/45-209 din 22.08.2023)	Considerăm că ar fi oportun să fie prevăzute expres în art. 2 criteriile de orientare sexuală și identitate de gen, acestea fiind deseori motive de discriminare a adolescenților. Menționăm că ele au fost introduse drept criterii protejate în Legea 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.	Se acceptă parțial. Textul a fost revizuit în baza avizului Consiliului pentru Egalitate.
	Apreciem prevederile articolului 11 privind dreptul la opinie. Suplimentar, găsim necesară o referire clară la dreptul copiilor la participarea în treburile publice și la luarea deciziilor politice (a se vedea Rezoluția 2414 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei https://pace.coe.int/en/files/29686/html).	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
	Mai considerăm necesar un articol privind împuternicirea și protecția copiilor apărători ai drepturilor omului (CADO) - acei copii care apără nu doar drepturile lor, ci și ale altora (a se vedea Raportul de rezultat al Zilei Discuțiilor Generale din 2018 a Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului și Declarația Rețelei Europene a Ombudsmanilor pentru Copii din aprilie curent). Acest articol ar urma să stea la baza unui capitol dedicat CADO din o ulterioară Lege privind apărării drepturilor omului (ADO). Articolul, detaliat ulterior în lege, în concordanță cu obligațiile internaționale, ar trebui să aibă următoarele caracteristici: • Fără vârstă minimă; • Se aplică tuturor copiilor; • Interesul superior este o considerație principală; • Include dreptul de a fi ascultat; • Drepturile și îndatoririle reprezentanților/responsabililor legali sunt incluse; • Furnizarea de sprijin adecvat vârstei CADO și reprezentanților/responsabililor legali	Se acceptă parțial. Proiectul legii a fost completat cu prevederi ce țin de protecția copiilor apărători ai drepturilor omului.
	Propunem redenumirea art. 15 în Dreptul la asociere și întrunire pașnică și completarea articolului cu alineatul (3) cu următorul conținut: Copii au dreptul la întruniri pașnice. Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) prevede la art. 15 libertatea de asociere și libertatea de	Se acceptă.

	întrunire pașnică. Ulterior, se impune modificarea art. 6 din Legea privind întrunirile nr. 26/2008, care limitează acest drept copiilor. De asemenea, sugerăm substituirea termenului politică din cuprinsul alin. (2) art. 15 cu sintagma partidelor politice, pentru că sensul sintagmei activitate politică (după cum figurează în proiect) este unul îngust și ar putea da naștere la interpretări ce ar limita exercitarea drepturilor civile și politice ale copiilor. Este importantă împuternicirea copiilor să participe în activitatea politică atunci când ei sunt interesați	Se acceptă.
	În cazul art. 32 optăm pentru reformularea alin. (2) în acest fel: Dacă acordul internațional la care Republica Moldova este parte conține prevederi mai favorabile decât cele din prezenta lege, se aplică normele acordului internațional. Aici subliniem necesitatea ca normele internaționale să fie nu numai alte, dar favorabile, pentru că orice măsură întreprinsă de actorii statali trebuie să urmărească interesul superior al copilului. Această formulare este în concordanță cu art. 41 al CDC „Nimic din prezenta Convenție nu va afecta prevederile mai favorabile pentru realizarea drepturilor copilului care pot figura: a) în legislația unui stat parte sau b) în dreptul internațional în vigoare pentru acest stat”. În același sens trebuie interpretat și art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care prevede prioritatea reglementărilor internaționale în cazul neconcordanței între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile interne.	Se acceptă.
	Atestăm că dreptul copilului la protecție împotriva oricărei forme de violență, la fel și măsurile ce cad în sarcina statului, sunt prevăzute în două articole – 8 și 23. Suntem de părere că ar fi oportună comasarea acestor două articole în unul singur pentru concizie și claritate. De asemenea, pentru a evita ulterioare confuzii, considerăm necesară uniformizarea referirii la formele de violență în întreg proiectul legii	Se acceptă.
Coaliția "Vocea romilor" (nr. 3 din 17.08.2023)	Articolul 3. La Compartimentul „Domeniile bunăstării copilului” – se propune a fi adăugat domeniul: „i) locuință – asigurarea unui acces la condiții de trai locative decente: cameră separată pentru fiecare copil (vârsta 10 – 17	Compartimentul "Domeniile bunăstării copilului" a fost exclus având la bază avizul Ministerului Justiției.

	ani); conectarea la surse de apă potabilă, canalizare, energie electrică; asigurarea încălzirii pentru perioada rece a anului” k) alimentare – satisfacerea necesității copilului la o alimentație sănătoasă, bogată în calorii.	
	Articolul 9. Sintagma „Statul garantează dreptul copilului la o viață și un trai decent” – se propune a fi specificată. Sintagma „Reprezentantului legal/responsabilului legal le revine responsabilitatea de a asigura cele mai bune condiții de viață necesare creșterii și dezvoltării copiilor” – se propune a fi specificată.	Se acceptul. Textul a fost revizuit.
	Articolul 16. Sintagma „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pentru a facilita accesul copiilor la educația preșcolară și a asigura învățământul general obligatoriu și gratuit pentru toți copiii” – se propune a fi modificată cu: „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pertinente fixate spre realizarea accesului de calitate a tuturor copiilor la educația preșcolară și învățământul general obligatoriu și gratuit.” Sintagma „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pentru a încuraja frecventarea școlii cu regularitate și a reduce rata de abandon școlar ” – se propune a fi modificată cu: „În asigurarea dreptului la educație, Statul este obligat să întreprindă măsuri pertinente focusate pe identificarea copiilor cu absenteism ascensiv nemotivat, reintegrarea acestora în procesul educațional și reducerea ratei de abandon școlar”.	Se acceptă parțial. Textul a fost revizuit în modul corespunzător, respectând structura alineatului (2), precum și necesitatea operării într-un cadru normativ a unui limbaj simplu, clar și concis.
Ministerul Justiției (nr. 04/1-7810 din 30.08.2023)	În temeiul art. 41 din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, precum și a pct. 6 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 698/2017, care stabilesc exercitarea funcției de reprezentant al Guvernului în Parlament de către Ministerul Justiției, în lista contrasemnatărilor se va include ministrul justiției.	Se acceptă.
	Clauza de adoptare a actului normativ se va completa cu categoria legii.	Se acceptă.
	Denumirea art. 2 se va conforma art. 45 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, potrivit căruia dispozițiile	Se acceptă. Denumirea articolului a fost revizuită.

generale ale actului normativ sunt prevederile care determină obiectul, scopul și domeniul de aplicare.

Din art. 2 se propune a fi excluse cuvintele „ori responsabililor legali”, având în vedere indicarea în dispoziție a referinței la reprezentanții legali. Sugestie valabilă în tot textul proiectului.

Nu se acceptă, din considerentul că noțiunile specificate fac referire la persoane diferite.

Conform prevederilor Codului Familiei nr. 1316/200 (art. 53, alin. 2) ”Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură de *părinți sau persoanele care îi înlocuiesc*, iar în cazurile prevăzute de lege-de autoritatea tutelară locală/teritorială sau de alte organe abilitate. Părinții poartă răspundere, prevăzută de legislație, pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de îngrijire și educație a copilului.” Totodată, conform Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, sub noțiunea de: **reprezentant legal** se înțelege - *părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii;*

responsabil legal se înțelege - *persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să exercite drepturi și obligații aferente creșterii, îngrijirii și educației copilului, prin acordarea suportului fizic, emoțional, educațional și de dezvoltare, în conformitate cu drepturile și interesele copilului.*

Concomitent, noțiunile de ”reprezentant legal” și ”responsabil legal” sunt utilizate în legea cadru pentru a corespunde terminologiei utilizate în cadrul normativ în domeniul protecției copilului și totodată au scopul de a accentua necesitatea respectării nu doar de către instituțiile statului, organizațiile societății civile, dar în primul rând de către persoanele care au în grija sa un copil, fie că este persoana care i-a dat viață, a devenit reprezentantul legal al acestuia

		instituirea tutelă/curatela sau îl îngrijește ca Custode, Asistent parental profesionist sau Părinte-educator (responsabil legal). Excluderea textului "ori responsabililor legali" va contravine scopului enunțat mai sus.
	La art. 3:	
	Necesitatea definirii termenului „copil” necesită a fi revăzută, având în vedere că definiția acestuia este prevăzută în art. 51 alin. (1) al Codului familiei nr. 1316/2000.	Nu se acceptă. Legea privind drepturile copilului reprezintă un cadru general care reglementează în ansamblu domeniul protecției copilului ce cuprinde principiile, drepturile fundamentale ale copilului și obligațiile statului, a persoanelor cheie în acest domeniu și nu în ultimul rând a persoanelor în grija cărora copiii se află întru respectarea acestor drepturi. Deși Codul Familiei nr. 1316/2000 definește noțiunea de "copil" aceasta nu poate fi omisă de a fi reflectată în legea cadru care vizează copilul și drepturile acestuia. Este important de menționat că o lege cadru nu poate fi integră dacă reglementează drepturile fundamentale ale omului, în cazul acestui proiect de lege, a copilului fără a fi definită noțiunea acestuia.
	Termenii „interesul superior al copilului” și „familie”, de asemenea, nu necesită a fi definiți, ținând cont că aceștia sunt definiți în art. 3 al Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, paralelismele legislative fiind inadmisibile.	Nu se acceptă. Legea privind drepturile copilului reprezintă un cadru general care reglementează în ansamblu domeniul protecției copilului și toate acțiunile care sunt orientate spre protecția acestuia trebuie să fie luate în interesul superior al copilului. Ținând cont de faptul că, legea privind drepturile copilului <u>se adresează tuturor copiilor</u> , iar asigurarea drepturilor acestora ține de competența unui grup larg de persoane (<i>fie cei care au în grija sa un copil fie specialiști din diverse domenii</i>) în scopul evitării unor confuzii de interpretare a noțiunilor în cauză se impune necesitatea păstrării în acest proiect de lege a termenilor "interesul superior al copilului" și "familie". Definirea acestora în Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și

		<u>copiilor separați de părinți</u> (care este o lege specială) se referă strict la aceste două categorii de copii și nu acoperă toți copii, așa cum prevede legea cadru.
	Cu referire la definirea termenului „bunăstarea copilului” și domeniile bunăstării copilului menționăm că acestea sunt prevăzute în pct. 4 al Instrucțiunii cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 143/2018.	Se acceptă.
	Cu referire la definirea termenului „reprezentant legal al copilului”, menționăm că termenul dat este definit în mai multe acte normative, cum ar fi art. 3 al Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți și art. 2 al Legii nr. 367/2022 cu privire la serviciile alternative de îngrijire a copiilor. Mai mult, se va ține cont că, întru respectarea principiului unității terminologice, în limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceiași termeni. În altă ordine de idei, atragem atenția că, potrivit art. 65 alin. (2) lit. d) al Legii nr. 100/2017 cu privire la acte normative, drept temei de abrogare a unor norme constituie evitarea paralelismelor în legislație.	Se acceptă.
	Cu referire la termenul „responsabil legal al copilului, menționăm că acesta se integrează în dispoziția dată termenului „reprezentant legal al copilului – părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii”. Drept urmare, acest termen se propune a fi exclus.	Se acceptă parțial. Termenul ”responsabil legal al copilul” la rubrica Noțiuni a fost exclus, însă argumentarea ce ține de diferența majoră a acestui termen față de cel de ”reprezentant legal” este expusă mai sus.
	La art. 5:	
	- dispozițiile art. 5 necesită a fi revăzute, deoarece în întreg proiectul actului normativ sunt incluse dispoziții privind garantarea anumitor drepturi ale copilului de către stat (a se vedea de ex. art. 6 alin. (1) și (6), 8 alin. (1) și (2), 9 alin. (1) și (3), 11 alin. (1) și (2), ș.a.).	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
	- în alin. (4), abrevierea „ONU” se va conforma art. 54 alin. (1) lit. i) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care prevede că exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire;	Se acceptă. Textul a fost revizuit.

- potrivit redacției propuse la alin. (5), „Statul va întreprinde toate măsurile legislative, administrative și de orice alt gen care sunt necesare pentru a asigura implementarea prevederilor legii. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, statul va întreprinde toate măsurile în limitele maxime a resurselor de care dispune, și în caz de necesitate va coopera cu instituțiile donatoare internaționale”. Astfel, se constată că norma de la alin. (5), în forma prezentată este declarativă, fapt pentru care necesită a fi reformulată. Mai mult, norma, se prezintă sub forma unei dispoziții finale a actului normativ, or, potrivit art. 47 alin. (2) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, în dispozițiile finale se includ reglementările privind obligația autorităților responsabile de a executa actul normativ, de a întreprinde măsurile și de a realiza procedurile necesare executării.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
La art. 6:	
- în denumirea acestuia, textul „, supraviețuite” este inadecvat;	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
- din alin. (3), cuvintele „tehnologii de tratament” se propun a fi revăzute, într-o expunere clară a normei;	Se acceptă. Textul a fost exclus, reieșind din propunerile Ministerului Sănătății.
- la alin. (6), cuvintele „pre și post natală” se vor substitui cu cuvintele „prenatală și postnatală”, în corespundere cu terminologia utilizată în Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995.	Nu se acceptă. Alin. (6) a fost exclus reieșind din propunerile Ministerului Sănătății.
La art. 10 alin. (2), care prevede că atentatul la onoarea și demnitatea copilului se pedepsește, în conformitate cu legislația, nu este clar dacă pedepsirea unei asemenea fapte cade sub incidența pedepsei atentatului la onoarea și demnitatea persoanei în general, sau a copilului, în particular. Mai mult, se va revedea atribuirea cuvântului „atentatul” la prejudicierea onoarei și demnității copilului. Or, potrivit dicționarului explicativ, prin sensul direct al cuvântului „atentat” se înțelege acțiune violentă, criminală, prin care se încearcă suprimarea unei persoane.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
La art. 14:	
- norma de la alin. (3) necesită a fi reformulată, deoarece este ambiguă;	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
- în alin. (4), se propune substituirea cuvintelor „și obștești” cu cuvintele „organizații necomerciale”. Subsecvent, norma se va completa cu cuvintele „și organizații necomerciale.	Se acceptă.
La art. 15, cuvintele „organizații obștești” se vor substitui cu cuvintele „organizații necomerciale”, într-o uniformizare a terminologiei utilizate în actele normative, inclusiv în Legea nr. 86/2020 cu privire la	Se acceptă.

organizațiile necomerciale.	
<i>La art. 16</i> alin. (2) lit. d), prima utilizare a prepoziției „de” se va exclude.	Se acceptă.
<i>La art. 17:</i>	
- dispozițiile alin. (3) se vor revedea prin prisma art. 32 al Convenției privind drepturile copilului. Potrivit acestuia, statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice și de a nu fi constrâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale;	Se acceptă.
- cu referire la alin. (6), cuvintele „munca nenormată” se vor revedea, în vederea utilizării unei terminologii compatibile cu cea prevăzută în legislația muncii, în mod special a Codului muncii nr. 154/2003.	Se acceptă. Textul a fost exclus.
<i>La art. 18</i> alin. (1), primul enunț se va completa cu textul „, de a participa liber la viața culturală și artistică”. Respectiv, al doilea enunț se va exclude.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
<i>La art. 19</i> , dispoziția alin. (3) este vagă și nu expune cu claritate la ce atribuții ale reprezentanților legali se face referire.	Se acceptă parțial. Întru oferirea unei clarități textul a fost revizuit. Totodată, menționăm că, obligațiile atât a reprezentanților legali cât și a responsabililor legali sunt prevăzute în: Codul Familiei nr. 1316/2000, Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și copiilor separați de părinți, etc.
<i>La art. 20</i> alin. (1), textul „, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, ” se propun a fi excluse, ca fiind inutile.	Se acceptă.
Deși potrivit <i>art. 22</i> alin. (1) statul asigură copiilor cu dizabilități în egală măsură cu alți copii drepturile indicate în cuprinsul respectivului articol, denumirea articolului vine să accentueze caracterul drepturilor ale copilului cu dizabilități ca fiind specifice. În acest context, se propune excluderea cuvântului „specifice” din denumirea art. 22.	Se acceptă.
Având în vedere expunerea drepturilor fundamentale ale copilului în capitolul II al respectivului proiect de lege, se propune excluderea acelor dispoziții cuprinse la titlul III capitolul 10 „Drepturile copiilor minori” din Codul familiei nr. 1316/2000, care se regăsesc și în respectivul proiect de lege, întru evitarea paralelismelor legislative. După caz, se va face trimitere, în codul citat la drepturile fundamentale ale copiilor	Nu se acceptă. Din considerentul că proiectul legii privind drepturile copilului asigură un cadru general care expune drepturile copilului în conformitate cu Convenția ONU privind drepturile copilului, pe când Capitolul 10 din Codul Familiei nr. 1316/2000 vine să completeze cadrul general cu prevederi mult mai

	prevăzute de legea specială.	specifice și abrogarea acestora ar duce la o lipsă de prevederi menite să respecte drepturile copilului. Pe de altă parte, includerea acestor prevederi în proiectul legii nu este posibilă deoarece acest lucru ar crea un precedent pentru includerea unor altor prevederi mai extinse pe tot parcursul legii, ce ar contravine structurii și obiectului de reglementare a acesteia.
	În altă ordine de idei, drepturile copilului recomandăm a fi sistematizate și expuse într-o succesiune logică, în concordanță cu evoluția firească a evenimentelor ce pot apărea în viață.	Se acceptă.
	Cu referire la capitolul III, acesta necesită a fi revăzut, ținând cont de faptul că un capitol nu poate fi compus doar dintr-un singur articol. Observație valabilă și pentru capitolul V.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
	<i>Articolul 31</i> , care prevede dispoziții privind răspunderea reprezentantului legal pentru copil, nu se încadrează în capitolul II al proiectului de lege, care are ca obiect de reglementare drepturile fundamentale ale copilului. Subsecvent, denumirea articolului necesită a fi reformulată, întru prezentarea subiectului răspunderii.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
	<i>La art. 33</i> , din sintagma „legislația în vigoare”, cuvintele „în vigoare” se vor exclude”, ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment.	Se acceptă.
Ministerul Sănătății (nr. 15/3100 din 28.08.2023)	la Capitolul II Drepturile fundamentale ale copilului: de introdus un articol nou "Dreptul la sănătate", cu următorul cuprins: ”(1) Statul asigură dreptul copilului de a beneficia de cele mai înalte standarde posibile de tratament, recuperare și profilaxie a bolilor, pentru a atinge cea mai bună stare de sănătate, cu respectarea interesului suprem al copilului, (2) Accesul prioritar al copiilor la asistență medicală, la toate nivelurile de asistență medicală, este garantat de stat. (3) Statul, prin intermediul politicilor sale, asigură adoptarea, în condițiile legii, a tuturor măsurilor necesare pentru: a) prevenirea și reducerea mortalității infantile și a mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani; b) asigurarea și dezvoltarea serviciilor medicale primare și comunitare pentru copii; c) asigurarea gravidelor în perioada pre- și postnatală cu supraveghere și asistență medicală calitativă și gratuită; d)	Se acceptă.

	dezvoltarea de programe și acțiuni pentru ocrotirea sănătății și de prevenire a bolilor, inclusiv prin imunizări, de informare și asistență a părinților referitor la sănătatea copiilor.”	
	alin. (5) din art. 6, a fi transferate la art. 31	Se acceptă.
	la art. 19, alin. (2) - cuvintele "creșterea și dezvoltarea copilului" a fi înlocuite cu cuvintele "creșterea, educarea și întreținerea copilului"	Se acceptă.
	la art. 21, alin. (3) - substituirea cuvântului "asigurare", cu cuvântul "protecție"	Se acceptă.
	la art. 22, alin. (3) - de expus într-o nouă redacție: "22 (3) Statul va asigura promovarea schimbului de informații în domeniul profilaxiei și tratamentului, dezvoltării psihice și fizice a copiilor cu dizabilități, inclusiv prin difuzarea informațiilor privind metodele de recuperare, serviciile de educare și formare profesională, și accesul la aceste date, în scopul consolidării capacităților copiilor cu dizabilități."	Se acceptă.
	Concomitent, proiectul de lege respectiv urmează a fi revizuit sub aspectul excluderii carențelor de tehnică legislativă în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.	Se acceptă.
Cancelaria de Stat (nr. 24-78-9318 din 30.08.2023)	Deși art. 1 din proiect, care definește obiectul de reglementare a legii, prevede că actul respectiv stabilește drepturile fundamentale ale copilului, măsurile asigurării drepturilor copilului, atribuțiile autorităților publice centrale și locale și interacțiunea autorităților în procesul de asigurare și respectare a drepturilor copilului, constatăm că majoritatea prevederilor actului legislativ în cauză se limitează la enumerarea drepturilor fundamentale care sunt stabilite deja în Legea supremă a țării și la obligațiunea statului de a asigura un anumit drept al copilului, într-un format similar celui din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, fără a conține prevederi normative clare privind mecanismele și măsurile aplicate de stat, prin intermediul autorităților sale competente, pentru asigurarea fiecărui drept în parte.	Se acceptă parțial. Textul a fost completat. Totodată, subliniem că, proiectul de lege a fost elaborat în scopul aprobării unei noi legi privind drepturile copilului și abrogarea Legii actuale nr. 338/1994 privind drepturile copilului <u>reieșind din necesitatea îmbunătățirii prevederilor acesteia, în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, reprezentând o lege cadru care reglementează în ansamblu domeniul protecției copilului ce cuprinde principiile, drepturile fundamentale ale copilului și obligațiile statului, a persoanelor cheie în acest domeniu și nu în ultimul rând a persoanelor în grija cărora copiii se află întru respectarea acestor drepturi.</u> Fiind o lege cadru aceasta nu poate conține proceduri sau măsuri speciale pentru implementarea celor reglementate, în acest sens servesc legile speciale, alte tipuri de acte normative care sunt dezvoltate în acest scop. În cazul domeniului protecției copilului cadrul

		normativ a fost dezvoltat în ultimii ani și reglementează proceduri clare de implementare. Spre exemplu, au fost aprobate legi speciale, care reglementează proceduri specifice unui grup de copii - Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Legea nr. 99/2010 privind regimul juridic al adopției etc., de asemenea au fost aprobate și mecanisme de cooperare intersectoriale – HG nr. 270/2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, HG nr. 143/2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, etc.
	Cu referire la „atribuțiile autorităților publice centrale și locale” acestea sunt menționate sporadic, fără a fi specificate autoritățile împuternicite cu respectivele competențe, fapt ce dă normei un caracter mult prea general și declarativ, iar în partea ce ține de „interacțiunea autorităților în procesul de asigurare și respectare a drepturilor copilului”, aceste aspecte, de asemenea, nu și-au găsit reflectare în proiectul supus avizării, deși, în realitate, atare mecanisme de interacțiune sunt reglementate și aplicate în multe situații. În acest sens, poate fi menționat mecanismul național de interacțiune între autorități în vederea asigurării implementării Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, cu implicarea Consiliului național pentru drepturile copilului și a Consiliilor teritoriale, a Consiliului de Egalitate cu atribuțiile specifice domeniului, a Avocatului Poporului pentru protecția copilului etc. Prin urmare, având în vedere că actul legislativ privind drepturile copilului nu poate conține doar norme generale (a se vedea art. 9 alin. (2); art. 11 alin. (1) și (4); art. 12 alin. (3); art. 14 alin. (1)-(3); art. 17 alin. (3); art. 18 alin. (2); art. 19 alin. 2 (3); art. 20 alin. (2); art. 21 alin. (3); art. 23 alin. (3); art. 25 alin (3); art. 31 alin. (2)), aceasta, în virtutea interesului	Nu se acceptă. La comentariul vizat atragem atenția că, proiectul de lege a fost elaborat în scopul aprobării unei noi legi privind drepturile copilului și abrogarea Legii actuale nr. 338/1994 privind drepturile copilului <u>reieșind din necesitatea îmbunătățirii prevederilor acesteia, în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului</u>, reprezentând o <u>lege cadru</u> care reglementează în ansamblu domeniul protecției copilului ce cuprinde principiile, drepturile fundamentale ale copilului și obligațiile statului, a persoanelor cheie în acest domeniu și nu în ultimul rând a persoanelor în grija cărora copiii se află întru respectarea acestor drepturi.. Legea asigură prin reglementările sale, ca statul prin intermediul instituțiilor și autorităților sale să asigure respectarea drepturilor fiecărui copil. Totodată, considerăm inoportun ”<i>stabilirea competențelor, atribuțiilor și responsabilităților</i>

suprem al beneficiarilor legii - copiii, declarat inclusiv în prevederile prezentului proiect de lege, urmează a fi definite clar, fără echivoc, cu stabilirea competențelor, atribuțiilor și responsabilităților autorităților și/sau persoanelor responsabile, astfel încât reglementările respective să întrunească cerințele de calitate a normelor juridice, să poată fi clare, previzibile și accesibile pentru toți subiecții acestor relații juridice, atât pentru entitățile responsabile, cât și pentru beneficiari. Aceeași obiecție este valabilă și în raport cu prevederile art. 7 alin. (4) și art. 8 alin. (3), or, fără reglementarea procedurii privind restabilirea identității copilului și, respectiv, cea privind recuperarea prejudiciului sau, eventual, fără stabilirea autorității publice responsabile de reglementarea acestor relații juridice, prevederile în cauză vor rămâne a fi declarative.

De asemenea, în cazul în care unele relații juridice la care se face referire în proiect sunt reglementate în alte acte normative, este recomandabilă utilizarea normelor de trimitere la actul legislativ corespunzător.

autorităților și/sau persoanelor responsabile, astfel încât reglementările respective să întrunească cerințele de calitate a normelor juridice, să poată fi clare, previzibile și accesibile pentru toți subiecții acestor relații juridice, atât pentru entitățile responsabile, cât și pentru beneficiari” deoarece acestea sunt deja stabilite în cadrul normativ secundar dezvoltat în domeniu, fiind inadmisibilă transpunerea acestora într-o lege cadru. Mai mult ca atât, reieșind din caracterul periodic de creare/instituire, redenumire, dizolvare/lichidare a diverselor entități enumerarea acestora în proiectul Legii privind drepturile copilului poate crea dificultăți în implementarea eficientă a acesteia.

Nu se acceptă. În contextul în care proiectul legii nu conține referințe la anumite mecanisme sau proceduri specifice fiind reglementate doar prevederi generale ale statului orientate spre protecția fiecărui copil recomandarea propusă nu poate fi transpusă în proiectul respectiv. Menționăm că, modalitatea prin care se asigură respectarea fiecărui drept stabilit prin legea în cauză este reflectat în cadrul normativ dezvoltat în domeniul protecției drepturilor omului în general și în domeniul protecției drepturilor copilului în special (*de fiecare sector în parte – educație, sănătate, ordine publică, asistență socială*) și în acest caz, legea în cauză ar consta doar din trimiteri către alte acte normative, care la un moment dat își pot pierde relevanța și actualitatea.

Din acest considerent este important ca Legea privind drepturile copilului să își păstreze caracterul general pentru a nu fi dependent de a o anumită perioadă scurtă de timp când este promovată o politică publică (de ex. La momentul actual se implementează Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 care face referire la toate drepturile copilului (identificate ca prioritate pentru moment)

		având reglementate acțiuni specifice pentru o perioadă determinată de timp, ceea ce nu este și în cazul proiectului legii în cauză).
	La art. 16 alin. (2) se propune reformularea prevederii după cum urmează: „Prin autoritățile și instituțiile sale în domeniul educației, statul asigură dreptul copilului la educație, inclusiv prin măsuri ce vor:...”	Se acceptă.
	La art. 22, se consideră judicios de a menționa angajamentul statului de a întreprinde măsurile necesare continuării dezinstituționalizării copiilor cu dizabilități, inclusiv prin activități intersectoriale de prevenire a riscurilor de plasare a copiilor în instituții de tip rezidențial, acțiuni orientate pentru susținerea familiilor copiilor cu dizabilități, precum și dezvoltarea serviciilor alternative pentru susținerea acestora.	Se acceptă. Textul a fost revizuit.
	Suplimentar, în conformitate cu pct. 9 subpct. 6) din anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 338/2023 cu privire la Consiliul național pentru drepturile copilului, se recomandă implicarea membrilor acestuia în procesul de elaborare a proiectului de lege privind drepturile copilului.	Se acceptă parțial. Proiectul legii a fost plasat spre consultare publică pe portalul: particip.gov.md fiind disponibil pentru consultare publicului larg, inclusiv membrilor Consiliului național pentru drepturile copilului, cărora în mare parte le-a fost expediat spre avizare proiectul în cauză. Mai mult ca atât, pentru elaborarea proiectului legii în cauză a fost creat prin ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 57/2023 un grup de lucru (30 de membri), constituit din reprezentanți atât ai instituțiilor statului cât și reprezentanți ai organizațiilor societății civile, <u>inclusiv membri ai CNPDC</u> a căror propuneri au fost luate în considerare în procesul de elaborare a actului normativ în cauză.
Ministerul Finanțelor <i>(nr. 07/2-03/136 din 28.08.2023)</i>	Conform prevederilor proiectului de hotărâre, statul va asigura reintegrarea copilului în familia sa și în cazul în care aceasta contravine interesului superior al copilului, va întreprinde toate măsurile pentru a-i oferi o formă de protecție alternativă familiei, dezvoltând în acest sens diverse tipuri de plasament, conform prevederilor legislației și va întreprinde măsuri de asigurare socială specială pentru copiii lipsiți de mediul familial și plasați în diverse forme de plasament. În acest context, considerăm oportun completarea Notei informative cu impactul financiar asupra bugetului și sursa de acoperire a acestuia în conformitate cu prevederile art. 30 alin (1) lit. e) din Legea nr.100/2017	Se acceptă. Nota informativă a fost revizuită.

	cu privire la actele normative, or să fie invocate explicit argumentele care sprijină afirmația conform căreia proiectul nu are impact bugetar.	
Ministerul Afacerilor Interne (nr. 38/3931 din 28.08.2023)	La art. 3, noțiunea „copil”, se denotă faptul că, potrivit art. 26 alin. (2) și (3) din Codul civil nr.1107/2002, minorul dobândește prin căsătorie capacitate deplină de exercițiu. Desfacerea căsătoriei nu afectează capacitatea deplină de exercițiu a minorului. În cazul declarării nulității căsătoriei, instanța de judecată îl poate lipsi pe soțul minor de capacitatea deplină de exercițiu din momentul stabilit de ea. Astfel, minorul care a atins vârsta de 16 ani, poate fi recunoscut ca având capacitate de exercițiu deplină dacă lucrează în baza unui contract de muncă sau, cu încuviințarea părinților sau a reprezentantului legal, practică activitate de întreprinzător. Atribuirea capacității depline de exercițiu unui minor (emancipare) se efectuează prin hotărâre a autorității tutelare, cu încuviințarea ambilor părinți sau a reprezentantului legal, iar în lipsa unei astfel de încuviințări, prin hotărâre judecătorească. În consecință, se recomandă revizuirea textului „și nu are capacitate de exercițiu deplină”, or legiuitorul a atribuit capacitatea deplină de exercițiu, inclusiv și copilului care nu au împlinit vârsta de 18 ani.	Se acceptă. Noțiunea a fost revizuită.
	Se propune comasarea art. 8 și art. 23 din proiectul supus avizării, într-un singur articol, întrucât se urmărește același obiect de reglementare.	Se acceptă.
	La art. 14 alin. (3), textul „Statul se va asigura, prin elaborarea de principii corespunzătoare, destinate protejării copilului împotriva informațiilor și materialelor care contravin interesului superior al acestuia” este ambiguu, motiv pentru care, se propune revizuirea cuprinsului normativ al acestuia. În special, se va revizui afirmația potrivit căreia „statul va asigura protecția copilului prin...elaborarea principiilor corespunzătoare”, întrucât, norma enunțată de autor se consideră improprie obiectului de reglementare la articolul prenotat.	Se acceptă. Textul a fost revizuit inclusiv în baza avizului Ministerului Justiției.
	La art. 17 „dreptul la muncă, se propune utilizarea terminologiei instituită în Codul muncii nr.154/2003, or reglementările speciale în domeniul raporturilor de muncă sunt reglementate a priori în Codul enunțat. Astfel, art. 5 lit. a) și art. 6 din Codul muncii prevăd „dreptul la munca liberă aleasă și acceptată, sau „libertatea muncii”, racordat la prevederile art. 255 din același Cod, ce vizează lucrările la care este interzisă utilizarea muncii persoanelor în vârstă de până la 18 ani. De asemenea, se propune revizuirea termenilor „muncă degradantă” și	Se acceptă. Textul a fost revizuit inclusiv în baza avizului Ministerului Justiției.

	„muncă nenormată”, întrucât legislația muncii nu reglementează așa categorie de muncă. În atare circumstanțe, se propune revizuirea terminologiei utilizate în proiectul de lege în vederea excluderii interpretării dualiste și asigurarea accesibilității/clarității normei de drept.	
	Subsecvent se remarcă că, autorul proiectului, în text, utilizează sintagma „conform legislației” sau în „conformitate cu legislația”, însă pentru expunerea clară și accesibilă a normei de drept se consideră judicios utilizarea trimiterilor la acte normative, în conformitate cu prevederile art. 55 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.	Nu se acceptă. În contextul în care proiectul legii nu conține referințe la anumite mecanisme sau proceduri specifice fiind reglementate doar prevederi generale ale statului orientate spre protecția fiecărui copil recomandarea propusă nu poate fi transpusă în proiectul respectiv. Menționăm că, modalitatea prin care se asigură respectarea fiecărui drept stabilit prin legea în cauză este reflectat în cadrul normativ dezvoltat în domeniul protecției drepturilor omului în general și în domeniul protecției drepturilor copilului în special (<i>de fiecare sector în parte – educație, sănătate, ordine publică, asistență socială</i>) și în acest caz, legea în cauză ar consta doar din trimiteri către alte acte normative, care la un moment dat își pot pierde relevanța și actualitatea. Din acest considerent este important ca Legea privind drepturile copilului să își păstreze caracterul general pentru a nu fi dependent de a o anumită perioadă scurtă de timp când este promovată o politică publică (de ex. La momentul actual se implementează Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 care face referire la toate drepturile copilului (identificate ca prioritate pentru moment) având reglementate acțiuni specifice pentru o perioadă determinată de timp, ceia ce nu este și în cazul proiectului legii în cauză).
	Având în vedere faptul că, proiectul supus avizării reglementează și unele îngrădiri (limitări) ale drepturilor (spre exemplu: art. 12 alin. (3), art. 13 alin. (5) etc.), respectiv, reieșind din faptul că regimul juridic al persoanei cuprinde anumite drepturi și obligații, se recomandă autorului	Nu se acceptă. Proiectul de lege privind drepturile copilului a fost elaborat în scopul aprobării unei noi legi privind drepturile copilului și abrogarea Legii actuale nr. 338/1994 privind drepturile copilului

	proiectului a reglementa un compartiment, ce vizează „obligațiile copilului”. Mai mult, cadrul normativ național indică expres obligațiile subiectului de drept, care nemijlocit se aplică și în privința minorului/copilului, acesta fiind același subiect de drept cu drepturi și obligații. În această ordine de idei, se reliefează reglementările prevăzute la art. 9 alin. (2) din Codul muncii nr.154/2003 „obligațiile salariatului”, art. 137 „Obligațiile elevilor și studenților” din Codul educației nr.152/2014, obligațiile din raporturile civile reglementate de Codul civil nr.1107/2002, etc. Este de menționat că, Legea nr. 338/1994 privind drepturile copilului care urmează să fie abrogată (art. 35 alin. (2) din proiect) reglementează la art. 14 „obligațiile copilului”. Respectiv, în Nota informativă la proiect, nu sunt formulate argumente, care ar justifica necesitatea excluderii unor astfel de prevederi.	<u>reieșind din necesitatea îmbunătățirii prevederilor acesteia, în conformitate cu prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.</u> Reieșind din scopul propus, noul proiect de lege nu conține prevederi cu privire la ”obligațiile copilului” deoarece includerea acestora ar contravine prevederilor Convenției ONU cu privire <u>la drepturile copilului</u>, care se referă strict la drepturile copilului și nu stabilește anumite obligații ale acestora. Totodată, menționăm că drepturile care sunt prevăzute în proiectul legii implică responsabilitatea persoanelor adulte de a dezvolta capacitățile și deprinderile copiilor de a respecta drepturile celorlalți și respectiv obligația de a deveni membru integru a societății din care face parte. Propunerea de a nu păstra în varianta nouă a proiectului legii a prevederilor privind obligațiile copilului vine și din partea membrilor grupului de lucru care a fost creat în acest sens prin ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 57/2023 un grup de lucru.
	În Nota informativă la proiect, lipsește justificarea necesității intrării în vigoare a actului normativ la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova or, în conformitate cu art. 56 alin. (3) din Lege nr. 100/2017, intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea-unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.	Se acceptă. Nota informativă a fost revizuită.
	Consecvent, proiectul se va revizui prin prisma art. 54 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, potrivit căruia, conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație.	Se acceptă.
	Se recomandă completarea art. 11 din proiect, colateral cu dreptul la	Se acceptă.

Ministerul Educației și Cercetării <i>(nr. 07-09/4475 din 11.09.2023)</i>	opinie cu dreptul copilului de a participa în procesul de luare a deciziilor. Menționăm că, participarea copiilor/elevilor/studentilor în procesul decizional al instituției de învățământ este reflectat în Codul Educației și presupune un conținut mai larg decât dreptul la opinie.	
	Se propune ca la articolul 16 "Dreptul la educație" să se regăsească expres la "educația incluzivă" și "cerințe educaționale speciale", concepte care sunt incluse în Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 și care reflectă abordarea sistemului educațional asupra acestui subiect.	Se acceptă.
Consiliul pentru egalitate <i>(nr. 04/1047 din 22.08.2023)</i>	Consiliul recomandă completarea art. 2 din proiectul de lege cu sintagma „sau orice alt criteriu”, pentru a asigura o listă deschisă de criterii în care ar putea fi încadrate și alte situații în baza cărora va fi asigurată protecția copiilor împotriva discriminării.	Se acceptă.
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene <i>(nr. DI/3/041-9916 din 29.08.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Apărării <i>(nr. 11/120 din 22.08.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Avizare repetată		
Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului <i>(nr. 04-3/48-2305 din 21.09.2023)</i>	La 28 august 2023, ulterior precedentei avizări a proiectului noii Legi cu privire la drepturile copilului, Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului a emis Comentariul General nr. 26 cu privire la drepturile copilului și mediul înconjurător, cu accent deosebit pe schimbarea climatică. Prin acest Comentariu General, Comitetul constată că „Copiii au dreptul la un mediu curat, sănătos și durabil. Acest drept este implicit în Convenție și este direct legat, în special, de drepturile la viață, supraviețuire și dezvoltare, în temeiul articolului 6, la cel mai înalt standard de sănătate posibil, inclusiv luând în considerare pericolele și riscurile poluării mediului, în temeiul articolului 24, la un nivel de trai adecvat, în temeiul articolului 27, și la educație, în condițiile articolului 28, inclusiv dezvoltarea respectului pentru mediul natural, în temeiul articolului 29.” Totodată, Comentariul General prevede că „Statele ar trebui să includă dreptul copiilor la un mediu curat, sănătos și durabil în legislația lor	Se acceptă. Articolul 5 a fost completat cu alin. (2), (3) și (4) cu prevederi din Comentariul General nr. 26 al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului.

	națională și să ia măsuri adecvate pentru a-l pune în aplicare, [...]. Acest drept ar trebui să fie integrat în toate deciziile și măsurile referitoare la copii, inclusiv politicile legate de educație, petrecere a timpului liber, joc, acces la spații verzi, protecția copilului, sănătatea și migrația copiilor și cadrul normativ național pentru punerea în aplicare a Convenției.” Urmare a recomandărilor Comitetului pentru Drepturile Copilului din Comentariul General sus-menționat, considerăm că elaborarea unei noi Legi cu privire la drepturile copilului constituie o oportunitate excelentă pentru statul Republica Moldova de a recunoaște acest drept copiilor din jurisdicția sa și de a-și asuma obligațiile aferente realizării acestuia.	
Coaliția ”Vocea romilor” (nr. 5 din 25.09.2023)	La art. 7 : Sintagma „Dreptul copilului la un nume și la o cetățenie” – se propune a fi modificată cu „Dreptul copilului la identitate personală și la cetățenie”. Pentru a evita confuziile semantice, este admisibilă excluderea abordării cantitative a enunțului „un nume” prin modificarea acestuia cu „identitate personală” (care este constituită din: a. nume de familie; b. prenume singular / dublu / triplu: Ana; Ana-Maria; Ana-Maria-Cristina). Pentru a evita confuziile semantice, este admisibilă excluderea abordării cantitative a enunțului „la o cetățenie” prin modificarea acestuia cu: „la cetățenie” – în conformitate cu sintagma formulată din subpunctul 2 / art. 7: „Fiecare copil are dreptul la cetățenie”.	Se acceptă parțial. Reieșind din scopul proiectului de lege care este orientat spre adoptarea unui cadru general în domeniul protecției copilului, care să transpună prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și reieșind din necesitatea respectării prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care în art. 54, alin. (1), lit. (a), stipulează că: ”conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale, de ortografie și de punctuație”, denumirea Articolului 7 a fost modificat după cum urmează: ”Dreptul copilului la nume și cetățenie”. Totodată, pentru evitarea oricăror disensiuni, Atragem atenția că, potrivit portalului www.dexonline.ro¹ termenul ”nume” semnifică - 1. <i>Cuvânt sau grup de cuvinte</i> prin care se arată cum se cheamă o ființă sau un lucru, o acțiune, o noțiune etc. și prin care acestea se individualizează.
	La art. 14, alin. (3): Sintagma „Copiii cu nevoi speciale au dreptul la instruire în condiții egale cu toți copiii” – se propune a fi modificată cu „Copiii cu Cerințe	Se acceptă parțial. Textul ”nevoi speciale” a fost substituit cu textul ”cerințe educaționale speciale” accentuând în acest sens măsurile pe care trebuie să le

¹ <https://dexonline.ro/definitie/nume>

	Educaționale Speciale (CES) și copiii aflați în situație risc multilateral (vulnerabilitate socială complexă) au dreptul la instruire de calitate în condiții egale și echitabile cu toți copiii”. În baza studiilor și cercetărilor în domeniu, CES pot fi clasificate în două grupuri mari: I. Cerințe educaționale speciale, condiționate de o dizabilitate; II. Cerințe educaționale speciale, care nu sunt condiționate de o dizabilitate. La grupul II se referă problemele de învățare survenite din anumite situații de risc în care pot nimeri copiii (din medii defavorizate socio-economic, aparținând unor grupări etnice minoritare (de exemplu copiii romi (comunitate etnică cu profil complex de vulnerabilitate socială), copiii străzii, care au boli cronice și incurabile, antrenați/exploatați de părinți la munci agricole sezoniere, maltratați sau abuzați etc.), situații care afectează capacitatea de învățarea copiilor. În acest caz, conceptul cerințe educaționale speciale se suprapune pe conceptul situație de risc, care, în prezent, se extinde cu noi și noi aspecte, identificând riscurile de ordin biologic, social și educațional care afectează dezvoltarea copilului și performanțele lui în învățare. Astfel, pentru o abordare echitabilă la procesul educațional incluziv de calitate – statul necesită să elaboreze politici incluzive și să asigure o susținere ținută a copiilor care trăiesc într-un mediu needucogen și se confruntă zilnic cu dificultăți de învățare, ce rezultă din dezavantaje socio-economice și/sau lingvistice.	întreprindă statul pentru susținerea acestei categorii de copii. Totodată, subliniem că, în conformitate cu prevederile Codului Educației nr. 152/2014 noțiunea de <i>cerințe educaționale speciale</i> este definită ca - necesități educaționale ale copilului /elevului /studentului, care implică o școlarizare adaptată particularităților individuale sau caracteristice unei dizabilități ori tulburări de învățare, precum și o intervenție specifică prin acțiuni de reabilitare sau recuperare corespunzătoare. Pe de altă parte cadrul legal nu definește noțiunea de <i>”copiii aflați în situație de risc multilateral (vulnerabilitate socială complexă)”</i>, această categorie de copii regăsindu-se în prevederile întregului Articol 14.
Ministerul Justiției <i>(nr. 04/1-8286 din 19.09.2023)</i>	La art. 3: Necesitatea definirii termenului „copil” necesită a fi revăzută, având în vedere că definiția acestuia este prevăzută în art. 51 alin. (1) al Codului familiei nr. 1316/2000.	Nu se acceptă. Ministerul Muncii și Protecției Sociale în calitate de autoritate centrală pentru protecția copilului care este abilitat să elaboreze, să promoveze și să monitorizeze realizarea politicii statului în domeniul protecției copilului consideră imperios de necesar menținerea în proiectul Legii privind drepturile copilului a definiției termenului ”copil” deoarece: 1. Legea privind drepturile copilului reprezintă un cadru general care reglementează în ansamblu domeniul protecției copilului ce cuprinde principiile, drepturile fundamentale ale copilului și obligațiile statului, a persoanelor cheie în acest

domeniu și nu în ultimul rând a persoanelor în grija cărora copiii se află întru respectarea acestor drepturi, respectiv aceasta trebuie să definească a cui drepturi le definește și în privința cui statul își asumă obligații.

2. Codul Familiei nr. 1316/2000 stabilește ”condițiile și modalitatea de încheiere, încetare și declarare a nulității căsătoriei, reglementează relațiile personale nepatrimoniale și patrimoniale născute din căsătorie, rudenie și adopție, precum și alte relații sociale similare celor familiale” respectiv obiectul de reglementare a acestuia vizează protecția copilului într-o arie mult mai îngustă și totodată mult mai specifică decât reglementările proiectului Legii privind drepturile copilului. Totodată, în legea cadru care vizează copilul și drepturile acestuia nu poate fi omisă definirea noțiunii de ”copil”, deoarece aceasta nu poate fi integră dacă reglementează drepturile fundamentale ale omului, în cazul acestui proiect de lege, a copilului fără a fi definită noțiunea acestuia.

Noțiunea respectivă a fost introdusă la recomandarea membrilor Grupului de lucru creat prin Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 57/2023 (30 de membri) în scopul elaborării proiectului de lege și care este constituit din reprezentanți atât ai instituțiilor statului cât și reprezentanți ai organizațiilor societății civile.

Termenii „interesul superior al copilului” și „familie”, de asemenea, nu necesită a fi definiți, ținând cont că aceștia sunt definiți în art. 3 al Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, paralelismele legislative fiind inadmisibile. Eventual, se va indica că termenii utilizați în respectivul proiect de lege au aceeași semnificație ca și termenii prevăzuți în *Codul familiei nr. 1316/2000, Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, după caz, alte acte normative incidente.

Nu se acceptă. Atragem atenția că termenii în cauză nu sunt definiți în Codul Familiei nr. 1316/2000, iar definirea acestora în Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și copiilor separați de părinți (care este o lege specială) se referă strict la două categorii de copii și anume:

- **copii aflați în situație de risc;**
- **copii separați de părinți,**

context în care se constată că Legea prenotată nu acoperă toți copiii, ci doar unele categorii de copii, iar

		proiectul legii privind drepturile copilului, fiind lege cadru acoperă toate categoriile de copii. Prin urmare, Ministerul Muncii și Protecției Sociale ține să sublinieze că, în scopul evitării unor confuzii de interpretare a noțiunilor în cauză se impune necesitatea păstrării în acest proiect de lege a termenilor "interesul superior al copilului" și "familie". Totodată, atragem atenția că, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative reglementează că: "Dacă o noțiune sau un termen poate avea înțelesuri diferite, în proiect se stabilește semnificația acestuia în context pentru a asigura înțelegerea corectă a noțiunii sau a termenului respectiv și pentru a evita interpretările neuniforme."
	La art. 5:	
	- dispozițiile art. 5 necesită a fi revăzute, deoarece în întreg proiectul actului normativ sunt incluse dispoziții privind garantarea anumitor drepturi ale copilului de către stat (a se vedea de ex. art. 6 alin. (1), 8 alin. (3) și (4), 9 alin. (2), 10 alin. (2), (3) și (4), ș.a.).	Nu se acceptă. Prevederile articolului 5 poartă un caracter mai amplu și mai general decât cele prevăzute ulterior la reglementarea unor drepturi concrete. Articolul 5 vine să sublinieze aportul statului în asigurarea protecției drepturilor copilului, precum și necesitatea implementării cadrului normativ național în conformitate cu cerințele internaționale în acest sens. Mai mult ca atât, ținând cont de avizul Avocatului poporului pentru drepturile copilului, articolul 5 a fost completat cu prevederi ce țin de obligația statului de a asigura copilului un mediu de trai curat și de a-i asigura un mediu înconjurător prielnic pentru creșterea și dezvoltarea acestuia. Această obligație este prevăzută în Comentariul nr. 26 al Comitetului ONU cu privire la drepturile copilului și înglobează mai multe drepturi ale copilului, respectiv mai multe articole din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (art. 2, 3, 6, 12, 13, 15, 17, 19, 24, 26, 27, etc), transpuse în proiectul de lege vizat.

	- norma de la alin. (5), recomandăm a fi comasată cu dispozițiile art. 33 alin. (2). Dispozițiile art. 31 alin. (2) și (3) nu țin de domeniul de reglementare al art. 31. Or, acestea nu conțin reglementări privind răspunderea reprezentantului legal/responsabilului legal al copilului.	Se acceptă. Se acceptă parțial. Prevederile alin. (2) și (3) au fost introduse la articolul în cauză ținând cont de Avizul Ministerului Sănătății, deoarece vizează răspunderea reprezentanților legali/responsabililor legali ce țin de asistența medicală de urgență a copiilor. În alin. (1) al art. 31 este menționat despre faptul că aceștia ”sunt pasibili de răspundere juridică pentru lăsarea în primejdie a copilului.”, iar prevederile alin. (2) și (3) vin să îl completeze cu prevederi mai specifice reieșind din importanța asigurării asistenței medicale de urgență copilului. Totodată, pentru a preveni anumite disensiuni prevederile alin. (3) au fost revizuite.
	În tot textul proiectului de lege, verbele utilizate se vor revedea, prin prisma art. 54 alin. (1) lit. j) al <i>Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i> , care prevede că verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent.	Se acceptă.
Ministerul Justiției <i>(nr. 04/1-8581 din 29.09.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Sănătății <i>(nr. 15/3822 din 21.09.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Cancelaria de Stat <i>(nr. 24-78-10145 din 22.09.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Finanțelor <i>(nr. 07/2-17/728 din 21.09.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Afacerilor Interne <i>(nr. 38/4284 din 21.09.2023)</i>	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Educației și Cercetării	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	

<i>(nr. 07-09/4806 din 22.09.2023)</i>		
Consiliul pentru egalitate (nr. 04/1233 din 25.09.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (nr. DI/3/041-10771 din 18.09.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Ministerul Apărării (nr. 11/1325 din 19.09.2023)	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	
Centrul Național Anticorupție (nr. 06/2/15685 din 05.10.2023)	În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.	

Secretar de Stat

Digitally signed by Cușca Vasile
Date: 2023.10.11 18:12:46 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile CUȘCA